

Ministeren for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds tale ved samråd i Folketingets Socialudvalg den 1. oktober 2014 (SOU alm. del samrådsspørgsmål V).

[Det talte ord gælder].

[0. Indledning]

Tak for ordet.

[Indhold af samrådsspørgsmålet]

Jeg er blevet bedt om at redegøre for:

- 1) hvilke sanktionsmuligheder, der kan benyttes overfor børn på åbne døgninstitutioner;
- 2) om jeg mener, at sanktionsmulighederne skal ændres;
- 3) hvorvidt jeg mener, at personalet kender og bruger disse sanktionsmuligheder;
- 4) hvad fordele og ulemper er ved anbringelser i nærmiljøet;
- 5) samt at redegøre for kapaciteten på sikrede døgninstitutioner.

Det er godt, vi har en hel time!

[Ikke alle anbragt på åben døgninstitution er kriminelle]

Jeg vil gerne indlede med at minde os alle om, at børn og unge, der er anbragt på åbne døgninstitutioner, er der fordi, de har brug for hjælp og støtte. De er vidt forskellige, og de er anbragt af mange forskellige årsager. Jeg vil derfor gerne slå fast, at rigtig mange af de børn og unge, der bor på døgninstitutioner, aldrig har begået noget kriminelt.

En åben døgninstitution er en social foranstaltning, der skal hjælpe børn og unge ved at imødekomme deres behov for støtte og hjælpe dem videre. Det er ikke en straf at være anbragt.

[Der skal reageres på kriminalitet]

Når det så er sagt, så vil jeg også gerne understrege, at jeg er meget optaget af, at vi som samfund reagerer hurtigt og konsekvent over for de udsatte børn og unge, som faktisk begår kriminalitet.

For unge over 15 år kan kriminalitet sanktioneres i det strafferetlige system af domstolene. Det hører under justitsministeren, så det vil jeg ikke gå længere ind i.

Men det sociale system kan også reagere. Kommunen har en pligt til at sikre, at der sættes de sociale foranstaltninger i værk over for barnet eller den unge, som der er brug for.

[Forståelse af samrådsspørgsmålet]

Spørgsmålet til dette samråd går på ”sanktionsmuligheder” på døgninstitutioner. Det forstår jeg som mulighed for magtanvendelse på institutionerne.

[1. Redegøre for magtanvendelsesreglerne]

Reglerne for magtanvendelse er forskellige, alt efter hvilken type institution vi taler om.

Der findes tre hovedtyper i denne sammenhæng:

- a) *Åbne* døgninstitutioner
- b) *Delvist lukkede* afdelinger (på åbne døgninstitutioner) eller delvist lukkede døgninstitutioner
- c) *Sikrede* døgninstitutioner

Jeg vil nu gennemgå hovedelementerne i magtanvendelsesreglerne i forhold til tilbageholdelse, aflåsning mv., som er ret detaljerede.

Det gælder for alle reglerne, at de kun kan anvendes i situationer, hvor det vurderes, at det samme resultat ikke kan opnås med en pædagogisk indsats, og hvor de konkrete betingelser er opfyldt.

Der gælder også en række regler om eksempelvis undersøgelse af værelser og personer og kontrol af kommunikation, som det er for omfattende at komme ind på her.

[Regler for åbne døgninstitutioner]

På *åbne døgninstitutioner* må der for det første ske fysisk magtanvendelse. Ved fysisk magtanvendelse forstås, at barnet eller den unge må fastholdes, eller føres til et andet opholdsrum.

Fysisk magtanvendelse er dog kun tilladt i situationer, hvor barnet eller den unge opfører sig sådan, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarligt, eller der er fare for, at barnet eller den unge skader sig selv eller andre.

Eksempelvis må personalet godt holde fast i barnet eller den unge, der er ved at sparke et andet barn eller personalet, hvis betingelserne ellers er opfyldt.

Magtanvendelsen skal altid afpasses efter den konkrete situation og må ikke gå ud over det strengt nødvendige. For det andet må åbne døgninstitutioner aflåses om natten og undtagelsesvist i kortere perioder om dagen.

For det tredje kan børn og unge-udvalget træffe afgørelse om, at barnet eller den unge må tilbageholdes i op til 14 dage umiddelbart efter anbringelsens start. Det kan ske i tilfælde, hvor det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling.

Det kan for eksempel være, hvis et barn eller en ung er meget vred over at være anbragt på en døgninstitution langt væk fra familie eller venner. Her kan der være behov for at forhindre barnet eller den unge i at stikke af i en periode, indtil barnet eller den unge falder til ro og accepterer anbringelsen.

[Kommunens handlemuligheder ved problemer]

Nogle kommuner oplever så, at et barn eller en ung gentagne gange stikker af fra den åbne døgninstitution, begår kriminalitet eller på anden måde giver udtryk for, at han eller hun ikke får det ud af anbringelsen, som var hensigten. Hvis det er tilfældet, må kommunen overveje, om de har anbragt barnet det rigtige sted, eller om man skal finde et andet tilbud.

Det kan for eksempel være på et anbringelsessted med en anden pædagogisk tilgang, eller det kan være en delvis lukket døgninstitution eller afdeling, eller en sikret døgninstitution, hvor der er andre muligheder for mere insisterende pædagogiske tiltag og videre mulighed for magtanvendelse.

[Regler for delvis lukkede døgninstitutioner/afdelinger]

På delvis lukkede institutioner og delvis lukkede afdelinger på åbne døgninstitutioner kan kommunen anbringe unge mellem 12 og 17 år.

Der er to hovedkriterier for at unge kan anbringes på delvist lukkede institutioner eller afdelinger:

- Kommunen skal vurdere, at det er afgørende for den unges socialpædagogiske behandling, at de anbringes der,
- Kommunen skal vurdere, at der er risiko for, at den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade, for eksempel på grund af kriminel adfærd eller misbrug.

På delvis lukkede institutioner og afdelinger er der dels de samme muligheder for fysisk magtanvendelse som på åbne døgninstitutioner.

Herudover kan der i perioder på op til 5 sammenhængende dage ske tilbageholdelse i form af aflåsning af yderdøre og vinduer, og der kan ske fysisk fastholdelse af den unge, hvis kommunen har truffet afgørelse herom.

Det gælder for eksempel, hvis den unge vil stikke af, og det vurderes at være skadeligt for den unges behandling eller udvikling.

Eller hvis den unge tidligere har begået kriminalitet, og det formodes, at den unge vil begå ny kriminalitet i forbindelse med sin udgang fra anbringelsesstedet.

Det er vigtigt for mig at understrege, at det kun gælder tilfælde, hvor det vurderes at være strengt nødvendigt, og at handlingen skal stå mål med formålet.

[Regler for sikrede institutioner]

I endnu mere alvorlige sager har kommunen også mulighed for at træffe afgørelse om anbringelse på en sikret afdeling eller institution. Det kan eksempelvis være, hvis kommunen vurderer, at det er absolut påkrævet for at sikre, at den unge ikke skader sig selv eller andre.

Eller det kan være i stedet for varetægtsfængsling eller afsoning i et fængsel, og altså koblet til retssystemet.

På en sikret afdeling eller institution gælder dels samme grundregler for fysisk magtanvendelse som på åbne døgninstitutioner.

Herudover er det tilladt at have yderdøre og vinduer låst hele tiden, ligesom der er muligheder for at isolere den unge i op til 2 timer, for eksempel ved at låse døren til værelset, når der er overhængende fare for, at den unge skader sig selv eller andre.

Isolation kan for eksempel bruges i situationer, hvor den unge er meget oprørt og truer med at gøre voldsom skade på sig selv, *hvis* der er god grund til at antage, dels at den unge faktisk vil gøre skade på sig selv, dels at isolation kan afværge faren.

[3. Ændring af reglerne – magtanvendelsesudvalg]

Så kommunerne har en lang række handlemuligheder i forhold til de anbragte unge, der har rigtig store problemer, og hvor det er nødvendigt med en meget insisterende og konsekvent indsats.

Men jeg vil samtidig også gerne anerkende, at der har været efterspørgsel efter et større gennemsyn af netop

magtanvendelsesreglerne. Erfaringer fra bl.a. Folketingets Ombudsmands inspektionsbesøg på en række socialpædagogiske opholdssteder peger på, at der er behov for at tydeliggøre magtanvendelsesreglerne.

Regeringen har derfor nedsat et magtanvendelsesudvalg, der skal vurdere reglerne om magtanvendelse over for anbragte børn og unge, og se på, om der er behov for at tydeliggøre og udvide reglerne. Udvalget skal for eksempel vurdere spørgsmålet om, hvordan man bedst forhindrer, at unge stikker af fra de åbne anbringelsessteder.

I udvalget sidder eksperter og praktikere, der kender området indgående, for eksempel er direktør Jens Møller fra Folketingets Ombudsmand udpeget som formand. Jeg forventer at få udvalgets betænkning i begyndelse af 2015.

Når udvalgets betænkning foreligger, vil jeg tage stilling til, om der er behov for yderligere tiltag på området – ikke før.

For når vi har nedsat et så kompetent udvalg, må vi også afvente deres input og tage det alvorligt, før vi ændrer noget.

[4. Personalets kendskab til regler – Tilsynsreform]

Men forudsætningen for succesfulde anbringelser – uanset hvilket anbringelsessted, vi taler om – er selvfølgelig, at anbringelsesstederne og deres personale er kompetente til at hjælpe børnene og unge bedst muligt.

Anbringelsesstederne har pligt til at ansætte personale, som har de rette pædagogiske kvalifikationer til at håndtere den målgruppe af børn og unge, som anbringelsesstedet modtager. Og det betyder selvfølgelig også, at personalet skal kende reglerne på området og vide, hvornår magtanvendelse er nødvendigt for at kunne hjælpe den unge.

Med Tilsynsreformen, som trådte i kraft 1. januar 2014, og som alle Folketingets partier stemte for, er der sket en væsentlig stramning af kravene til døgntilbuddene for udsatte børn og voksne og til godkendelsen af og tilsynet med disse tilbud.

Der blev således oprettet særlige socialtilsyn, som specifikt skal godkende og føre tilsyn med sociale tilbud. Og dermed også sikre, at personalet er kompetente til at løfte opgaven.

Det fremgår også særskilt af reglerne, at personalets forudsætninger for magtanvendelse skal indgå i vurderingen af denne type institutioner, når socialtilsynet godkender og fører tilsyn med dem.

Jeg forventer derfor også, at reformen blandt andet vil betyde, at børn og unge i højere grad anbringes på anbringelsessteder, som er målrettet deres specifikke behov, og med et personale der på alle fronter kan imødekomme disse behov. For det er en del af forudsætningen for, at disse tilbud kan fortsætte.

[5. Anbringelse i nærmiljø – fordele, ulemper]

I forhold til den geografiske placering af anbringelsesstedet gælder det altid, at kommunerne skal overveje dette grundigt, når de anbringer et barn eller en ung.

I nogle tilfælde har barnet eller den unge nogle problemer, som gør, at det er en fordel for barnet eller den unge at fastholde den tilknytning, de allerede har, til familie, venner, skole, fritidsinteresser og så videre – og det derfor er bedst at prøve at finde en løsning i nærområdet.

Men i andre tilfælde er netop barnet eller den unges tilknytning til bestemte lokale miljøer en del af problemet – eksempelvis lokale, kriminelle grupperinger.

I de tilfælde skal kommunen nøje vurdere, om ikke det vil støtte barnet eller den unge i en positiv udvikling netop at bryde den tilknytning ved fysisk at flytte barnet eller den unge fra området.

Det er en konkret vurdering, kommunen skal foretage i hver enkelt sag.

[6. Kapacitet på sikrede døgninstitutioner – fald i ungdomskriminalitet]

I forhold til pladser på de sikrede institutioner, er det sådan, at det er regionerne, der har ansvaret for at koordinere kapaciteten og sammensætningen på de sikrede institutioner.

I praksis driver regionerne også 7 af de 8 sikrede institutioner, mens Københavns Kommune driver den sidste. Regionerne oplyser således, at der tilsammen er 124 pladser.

Regionerne oplyser endvidere i deres seneste årsstatistik, som er fra 2012, at i 2012 var der ingen tilfælde af afvisninger pga. pladsmangel. Faktisk er der blevet lukket pladser de seneste år, fordi de stod tomme. Det vil sige, at alle unge med behov for en sikret plads har kunnet få dette behov dækket.

Dette hænger blandt andet sammen med, at der indenfor de sidste år er sket et stort fald i ungdomskriminaliteten, og der er derfor færre unge, der skal være i varetægtsurrogat eller afsone på en sikret afdeling. Og det synes jeg er en væsentlig pointe at huske på i denne sammenhæng – det går faktisk den rigtige vej!

[7. Afslutning]

Afslutningsvist vil jeg gerne gentage, at der er en række handlemuligheder for kommunerne i forhold til anbragte unge med de allertungeste problemer. Det handler rigtig meget om, at kommunerne løbende sikrer, at støtten og hjælpen svarer til problemerne. Og at der træffes de rigtige beslutninger i forhold til den enkelte unge.

Men jeg er helt enig i, at det er nødvendigt at se på magtanvendelsesområdet, og om anbringelsesstederne

har de nødvendige redskaber. Det sidder magtanvendelsesudvalget og arbejder på lige nu – og jeg afventer deres betænkning i starten af 2015.

Tak for ordet.